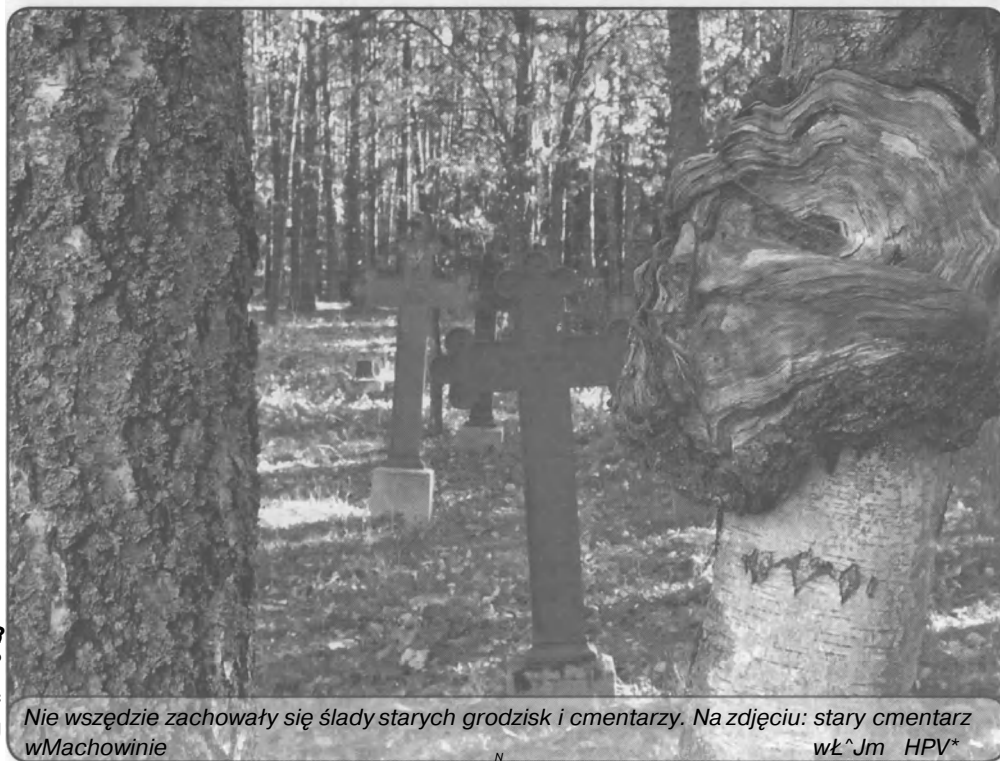

^c W aminie Kobylnica

Stare cmentarzyska i grodziska

Na obszarze gminy Kobylnica dominują punkty osadnicze z pradziejów - z epoki brązu i żelaza kultury łużyckiej i pomorskiej. W VII wieku po narodzeniu Chrystusa wykształciło się tutaj gęste osadnictwo, co jest ewenementem w skali Pomorza.

Nie wszędzie zachowały się ślady starych grodzisk i cmentarzy. Na zdjęciu: stary cmentarz w Machowinie

Liczebność stanowisk jest znaczna. Miejsca i enklawy osadnicze, związane z pasterstwem i ekstensywnym pierwotnym rolnictwem, zajmowały od jednego ara do pół hektara. **Osady w jednym miejscu istniały od kilku do kilkunastu lat, po czym, po wyczerpaniu się zasobów roślinnych i wyjąłowieniu gleby, opuszczano teren nie dający możliwości egzystencji i przenoszono się w inne pobliskie miejsce.** Ów typ osadnictwa wynikał z wyniszczającej eksploatacji środowiska i systemów rolnictwa, bowiem nie opanowano jeszcze umiejętności kulturywowania produktywności gleby. **W kilku miejscach, w pobliżu wsi Reblino, Runowo Stawieńskie, Widzino, Syce-**

wice, Słonowice, artefakty rozmieszczone są na obszarach od jednego do pięciu hektarów i ich stopień zagęszczenia jest większy. Dłużej użytkowano też niektóre cmentarzyska.

Stanowiska archeologiczne z najstarszych epok, poza intensywnym zagęszczeniem, nie wyróżniają się niczym szczególnym. Zagęszczenie punktów osadniczych występuje na zboczach wysoczyzn moreny dennej oraz na ich stykach z pradolinami, w potencjalnych zbiorowiskach grądów subatlantyckich bukowo - dębowo - grabowych. Wcześniejsze i bardziej intensywne wykorzystanie wynikało z dogodnych dla osiedlania się warunków przyrodniczych, w

tym położenia w strefie wododziałowej. Lekko zagłębione doliny ze zbiorowiskami łągów olszowych, jesionowo - olszowe siedliska wodno - gruntowe, okresowo lekko zabagnione, pozwalały na rozwój gospodarki pasterskiej i hodowlę zwierząt. Podobne warunki gruntowo - wodne i korzystne dla osadnictwa występowały we wczesnym średniowieczu, kiedy w dolinach powstawało osadnictwo obronne z grodziskami.

Na terenie gminy znajduje się aż pięć grodzisk z zachowaną do dziś widoczną w krajobrazie formą. Umiejscowione są one w Łosinie, pomiędzy Sierakowem Słupskim i Kończewem, pomiędzy Reblinem i Sycewicami, w rejonie Kczewa oraz pomiędzy Wrzącą a Ścięgnicą. Grodzisko w Łosinie z przełomu VIII i IX wieku powstało na terenie zalewowej doliny Stupi. O wyborze lokalizacji decydował meandrujący nurt rzeki, tworzący pośród bagnistych łąk naturalną fosę. Na skraju grodziska znajdują się niewielkie wzniesienia, a po stronie wschodniej i południowo - wschodniej przepływa Stupia. **Gród otoczony był z trzech stron wodą, zaś od wschodu znajdował się, usypany półksiężycowato, wał o wysokości 11 metrów i długości 140 metrów. Do dziś zachował się jedynie siedemdziesięciometrowy fragment wału.** Zmiana koryta rzeki spowodowana jej regulacją, przecięła i rozmyła środkowo - zachodnią część majdanu z wałem obronnym. Na prawym brzegu rzeki pozostała wysoka część obwałowania, reszta zaś znalazła się na jej lewym brzegu. Na terenie grodziska

znaleziono szczątki naczyń ceramicznych oraz drobne przedmioty, między innymi kościany grzebień. Obecnie teren grodziska porasta sosnowy las.

Grodzisko nizinne, stożkowe, datowane na IX-X wiek, znajdujące się pomiędzy Kończewem a Sierakowem Słupskim, ma kształt elipsy o wymiarach 250 metrów na 150 metrów. Leży wśród łąk, na pagórku o wysokości około czterech metrów. Od wschodu znajdował się tu staw z nieistniejącymi już fosami, od północy i południa otaczały je niewysokie wzniesienia, od zachodu zaś teren opadał ostrą ścianą. Gród miał charakter obronny, dawał okolicznej ludności schronienie przed napadami. Zachowane u stóp wzgórza wielkie, obrobione kamienie, są prawdopodobnie pozostałością dawnych kamieni. Na terenie grodziska znaleziono skorupy glinianych naczyń z falistą ornamentyką. I w tym przypadku teren grodziska obecnie porastają drzewa.

Podobną topografię ma **grodzisko położone pomiędzy Reblinem a Sycewicami**. Jest zlokalizowane 1,5 kilometra od Sycewic, wśród podmokłych łąk, na grzbiecie i stoku wąskiego wzniesienia, otoczone podwójnym wałem, przedzielone fosą z szerokim przekopem. Majdan grodziska ma kształt nieregularnego czworoboku. Rozłożone jest ono na różnych poziomach i składa się z dwóch części. Na najwyższym miejscu znajdują się trzy kurhany, wejścia do grodu umieszczone były od południa i północy. W tym

grodzisku znaleziono m.in. szczątki glinianych naczyń.

Kolejne grodzisko, położone w rejonie Kczewa pochodzi z VII-IX wieku. Jego podstawa miała wymiary 76 metrów na 96 metrów, wysokość wału obronnego wynosiła cztery - sześć metrów. Znaleziono tu m.in. fragmenty ceramiki. Ten teren też porośnięty jest dziś lasem.

Na niewysokim pagórku znajdowało się **grodzisko położone pomiędzy Ściegnicą a Wrzącą**. Miało formę owalną. Nic nie wiadomo o funkcji tego obiektu, który - podobnie jak grodzisko między Sycewicami i Reblinem - w sposób twórczy oddziaływało na sferę duchową społeczności lokalnych. **Trudno dziś określić, czy były to strażnice grup plemiennych, czy może stanowiły miejsca zamieszkania ich wodzów. Te obronne usytuowane i ukształtowane formy historycznej struktury osadniczej oddalone są od siebie od pięciu do siedmiu kilometrów.**

W sferze hipotez pozostaje architektura budynków na grodziskach, ponieważ podstawowym konstrukcyjnym materiałem budowlanym było drewno i inne nietrwałe miejscowe surowce. Organiczne materiały były przyjazne środowisku przyrodniczemu. Koncentracja prehistorycznego osadnictwa oraz obiektów o własnych formach krajobrazowych, jest istotnym kulturowym walorem obszaru. **Można z dużym prawdopodobieństwem przyjąć, że około roku 1000 zaczęły się tu kształtować stałe osady, a wybór nowych form i miejsc osadniczych był następstwem zmian warunków klimatycznych i wodnych, w tym**

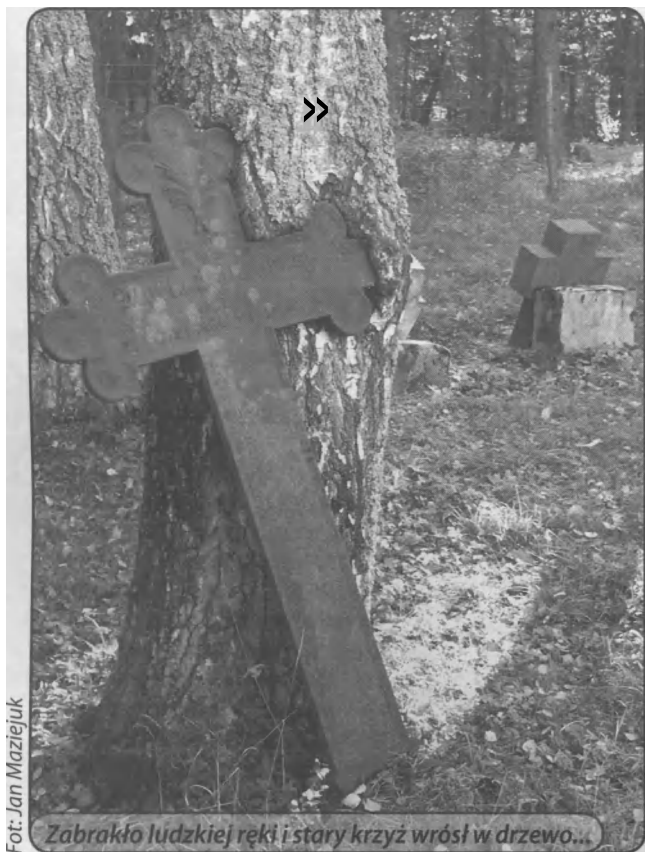
podnoszenia się poziomu wody na następstwie intensywnej wycinki lasów.

Fragment większego mikroregionu, położonego na pograniczu Parku Krajobrazowego „Dolina Stupi”, znajduje się w okręgu Kwakowo - Lulemino - Kruszyna. Obejmuje on aż 52 stanowiska archeologiczne, w tym o własnej formie krajobrazowej, o sekwencji chronologicznej - kulturowej od neolitu poprzez horyzont łużycko - pomorski i oksywsko - wielbarski po wczesne średniowiecze. W Kruszynie znajduje się pięć stanowisk archeologicznych, w tym osady: schyłkowo - neolityczno - wczesnobrązowa i łużycko - pomorska z kontynuacją oksywsko - wielbarską oraz jedno cmentarzysko kultury pomorskiej. **W Kwakowie znajdują się trzy stanowiska archeologiczne: cmentarzysko kultury pomorskiej, dwie osady kultury oksywsko - wielbarskiej i wczesnośredniowiecznej, datowane na IX-XI wiek.** Osada kultury oksywsko - wielbarskiej i wczesnośredniowiecznej, datowana na XII/XIII-XIV wiek, znajduje się też na wschód od Zajęczkowa. **Natomiast aż 44 stanowiska archeologiczne znajdują się w okolicach Żelek i Żelkówka.** We wschodniej części Żelkówka zlokalizowane są dwie dawne osady wielokulturowe. Charakterystyczne dla tego terenu było intensywne wykorzystanie przez ludność kultury łużycko - pomorskiej i oksywsko - wielbarskiej.

Eugeniusz Wiązowski, Kobylnica

„Zakilkanaście lat las zatrze i teślady starego cmentarjaj

Fot: Jan Maziejuk